

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΟΥ

ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ κ. ΠΑΥΛΟΥ Θ. ΙΩΑΝΝΟΥ

ΣΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ «ΧΑΡΑΥΓΗ»

1. Πού αποδίδετε το πολύ ψηλό ποσοστό των μη εξυπηρετούμενων δανείων που παρουσιάζεται στην Κύπρο;

- Η αδυναμία των κυπρίων πολιτών στο να ανταποκρίνονται με συνέπεια στις δανειακές τους υποχρεώσεις είναι αποτέλεσμα της συρρίκνωσης της οικονομικής δραστηριότητας στην πατρίδα μας, τα τελευταία χρόνια και ιδίως μετά τα γεγονότα του Μαρτίου 2013. Η βαθεία και ραγδαία ύφεση που επακολούθησε των εν λόγω γεγονότων το κλείσιμο επιχειρήσεων, η δραματική ανεργία και οι περικοπές μισθών, οδήγησαν σε εξίσου δραστική μείωση στο διαθέσιμο εισόδημα φυσικών προσώπων και επιχειρήσεων. Αναπόφευκτα, αυτό δημιουργεί και την αδυναμία των πολιτών αλλά και των επιχειρήσεων στο να ανταποκρίνονται στις δανειακές τους υποχρεώσεις και επομένως στη δημιουργία των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων (ΜΕΔ). Υπάρχουν όμως και δυο άλλοι λόγοι. Ο ένας είναι θεσμικός και σχετίζεται με αιφνίδια αλλαγή του ορισμού των ΜΕΔ. Αυτό ίσως να διορθώνει κάποιες στρεβλώσεις στο σύστημα. Ο άλλος λόγος είναι καθαρά συστημικός και σχετίζεται με τον μη ορθολογιστικό τρόπο με τον οποίο παραχωρούσαν οι τράπεζες δάνεια στο παρελθόν. Δυστυχώς δεν ακολουθήσαμε τις διεθνώς αποδεκτές άριστες πρακτικές αξιολόγησης της διαχρονικής δυνατότητας των οφειλετών να παράγουν επαρκή ρευστά διαθέσιμα για εξόφληση των δανείων τους. Αντί αυτού, οι τράπεζες μετατόπιζαν την κάλυψη από τους σχετικούς κινδύνους στην υποθήκη για το δάνειο και τους εγγυητές. Αυτά δημιουργούν σήμερα τεράστια προβλήματα.

2. Γιατί δεν προχωρούν οι αναδιρθώσεις δανείων; Μήπως είναι ελλιπής η σχετική οδηγία της Κεντρικής Τράπεζας και γι αυτό δεν εφαρμόζεται;

-Η αναδιάρθρωση των ΜΕΔ είναι μια περίπλοκη διαδικασία, μεταξύ άλλων και επειδή, θα πρέπει, σε κάθε περίπτωση, να οδηγεί σε βιώσιμες αναδιρθώσεις. Δηλαδή σε νέο σχήμα δόσεων και χρόνου αποπληρωμής στο οποίο ο οφειλέτης να μπορεί να ανταποκριθεί με συνέπεια, χωρίς το αναδιρθρωμένο δάνειο να μετατραπεί εκ νέου σε ΜΕΔ. Για να γίνει αυτό σωστά, απαιτείται το προσωπικό της τράπεζας να διαθέτει συγκεκριμένη χρηματοοικονομική τεχνογνωσία και ο οφειλέτης να είναι σε θέση να διαθέσει έγκαιρα και με ειλικρίνεια στην Τράπεζα, όλα τα απαιτούμενα δεδομένα για να μπορέσει η τράπεζα να διαμορφώνει αντικειμενική εικόνα για την κατάσταση και να προβεί επομένως στη «δίκαιη και λογική» αναδιάρθρωση του δανείου. Τα πράγματα γίνονται ακόμα δυσκολότερα όταν οι τράπεζες έχουν να αντιμετωπίσουν ένα εξαιρετικά μεγάλο αριθμό υποθέσεων αναδιάρθρωσης ΜΕΔ, όπως δυστυχώς συμβαίνει σήμερα στην Κύπρο. Αυτό συνεπάγεται ότι οι τράπεζες θα πρέπει να χρησιμοποιούν ένα αντίστοιχα μεγάλο μέρος του προσωπικού τους, αλλά και άλλους παραγωγικούς συντελεστές για σκοπούς αναδιάρθρωσης δανείων. Άρα λοιπόν από τη στιγμή που εκδόθηκε η σχετική Οδηγία της ΚΤΚ (Σεπτέμβριος 2013), οι τράπεζες έπρεπε να προετοιμαστούν για την εφαρμογή τους. Κάτι που προβλέφθηκε και στην ίδια Οδηγία. Σίγουρα δεν ήταν εύκολο να καταρτιστεί το προσωπικό των τραπεζών στην εφαρμογή της Οδηγίας ούτε και να ετοιμαστούν οι σχετικές διαδικασίες της κάθε τράπεζας. Για να είμαι λοιπόν δίκαιος με τις τράπεζες, ένας αντικειμενικός λόγος για τη μεγάλη καθυστέρηση στις αναδιρθώσεις ήταν αυτό που μόλις περιέγραψα. Πέρα από αυτό, φαίνεται να υπάρχουν και άλλες καθυστερήσεις. Δυστυχώς αυτές δημιουργούν αύξηση του συνολικού μεγέθους των ΜΕΔ και καθιστούν την αναδιάρθρωσή τους

δυσκολότερη, για πολλούς λόγους. Αυτό συμβαίνει εξαιτίας της αυτόματης χρέωσης τόκων και τόκων υπερημερίας.

Τώρα στην ερώτησή σας σχετικά με την Οδηγία της ΚΤΚ για τις αναδιρθρώσεις. Παρά τις διάφορες αδυναμίες που υπάρχουν και έχουν εντοπιστεί και αναλυθεί από διάφορους (Κόμματα, Σύνδεσμος Τραπεζών Κύπρου, τεχνοκράτες και άλλους), η Οδηγία είναι ένα ικανοποιητικό πλαίσιο για την αναδιάρθρωση ΜΕΔ. Αν εφαρμοζόταν έγκαιρα και αποτελεσματικά θα μπορούσε να συμβάλλει αποφασιστικά στην αναχαίτιση της διόγκωσης των ΜΕΔ. Βέβαια, οριστική θεραπεία του προβλήματος μόνο μέσα από την ανάπτυξη της οικονομίας θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί. Οι αναδιρθρώσεις των ΜΕΔ συμβάλλουν προς την κατεύθυνση αυτή στο βαθμό που στηρίζουν την αύξηση της ρευστότητας των τραπεζών και επομένως της δυνατότητας τους να παραχωρούν νέα δάνεια.

3. Με ποιο τρόπο νομίζετε ότι θα μπορούσε να εφαρμοστεί αποτελεσματικά και γρήγορα η σχετική Οδηγία;

-Όπως επεξήγησα δημόσια και σε άλλες περιπτώσεις, αυτό θα μπορούσε να γίνει με τη μετατροπή της Οδηγίας σε Ειδικό Λογισμικό (ένα είδος expert system, δηλαδή λογισμικό εμπειροσύστημα), το οποίο να εφαρμόζεται υποχρεωτικά από όλες τις τράπεζες. Αυτό θα λύσει το πρόβλημα του προσωπικού, της τεχνογνωσίας και διευκολύνει τη συσσώρευση των δεδομένων που απαιτούνται για κάθε αναδιάρθρωση. Επίσης διασφαλίζει «δίκαιες και λογικές» αναδιρθρώσεις για κάθε περίπτωση που είναι αντικειμενικά εφικτό να γίνει αναδιάρθρωση. Παράλληλα μεγιστοποιείται η δυνατότητα της ΚΤΚ να εποπτεύει την εφαρμογή της Οδηγίας κατά τρόπο απόλυτο, αποτελεσματικό και αδιάβλητο. Είναι πλέον αδήριτη ανάγκη να εκμεταλλευόμαστε στην Κύπρο τη σύγχρονη τεχνολογία της πληροφορικής, αν θέλουμε να αποκτήσουμε πραγματική ανταγωνιστικότητα και αποτελεσματικότητα.

4. Ο Θεσμός του Χρηματοοικονομικού Επιτρόπου είναι έτοιμος να δεχτεί αιτήσεις για αναδιρθρώσεις δανείων;

-Όπως είναι γνωστό, στις 25.7.2014 δημοσιεύτηκε ο Νόμος που τροποποιεί το βασικό περί της Σύστασης του Ενιαίου Φορέα Εξώδικης Επίλυσης Διαφορών Χρηματοοικονομικής Φύσης Νόμο του 2010. Με την τροποποίηση αυτή διευρύνονται οι αρμοδιότητες του Χρηματοοικονομικού Επιτρόπου ώστε, μετά από αίτηση δικαιούχου οφειλέτη, να διορίζει διαμεσολαβητή ο οποίος να αναλαμβάνει τη διαμεσολάβηση μεταξύ οφειλέτη και τράπεζας για σκοπούς αναδιάρθρωσης δανείων που δεν εξυπηρετούνται. Ο ίδιος τροποποιητικός Νόμος προβλέπει ότι εντός 4 μηνών από τη δημοσίευσή του, δηλαδή μέχρι τις 25 Νοεμβρίου 2014, ο Χρηματοοικονομικός Επίτροπος οφείλει να είναι σε θέση να δέχεται αιτήσεις διαμεσολάβησης και να διορίζει διαμεσολαβητές. Επιτακτικοί λόγοι δημοσίου συμφέροντος καθιστούν επιβεβλημένη την έναρξη της λειτουργίας του θεσμού εντός της πιο πάνω προθεσμίας. Εξ αιτίας αυτής της αναγκαιότητας, το Υπουργείο Οικονομικών, το Δ.Σ. του Φορέα και ο Χρηματοοικονομικός Επίτροπος, εργάζονται συντονισμένα για την επίτευξη του συγκεκριμένου σκοπού. Ήδη, προωθείται η διαδικασία για απόσπαση προσωπικού από τον ευρύτερο δημόσιο τομέα στο Γραφείο του Χρηματοοικονομικού Επιτρόπου. Αυτό καθίσταται δυνατό, πλέον, επειδή στο τροποποιημένο περί Φορέα Νόμο, υπάρχει πρόνοια που επιτρέπει στον Υπουργό Οικονομικών να προβαίνει στις πιο πάνω αποσπάσεις για σκοπούς στελέχωσης του Φορέα. Παράλληλα, προωθούνται και οι

διαδικασίες για πρόσληψη προσωπικού στο Φορέα, όπως προβλέπεται στους σχετικούς προϋπολογισμούς.

5. Ποιοι δικαιούνται να υποβάλουν αίτηση και ποια διαδικασία πρέπει να ακολουθούν;

-Δικαιούχοι οφειλέτες (χρεώστες) για υποβολή αίτησης διορισμού διαμεσολαβητή αναδιάρθρωσης ΜΕΔ, είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα με τα εξής χαρακτηριστικά:

- Έχουν δάνειο ή όριο υπερανάληψης ή όριο πιστωτικής κάρτας με συνολική συμβατική υποχρέωση μέχρι €350,000.
- Για την πιο πάνω υποχρέωση έχουν υποθηκεύσει την κύρια κατοικία τους, όπως αυτή ορίζεται στο Νόμο.
- Έχει ήδη υποβάλει αίτηση αναδιάρθρωσης στην τράπεζα και υποβάλλει αίτηση για διορισμό διαμεσολαβητή εντός 14 ημερών από την ημερομηνία που υπέβαλε στην τράπεζα τις απαιτούμενες οικονομικές καταστάσεις όπως καθορίζονται στη σχετική Οδηγία της ΚΤΚ.
- Η πιο πάνω αίτηση συνοδεύεται με την καταβολή τέλους €20 προς τον Ενιαίο Φορέα Εξώδικης Επίλυσης Διαφορών Χρηματοοικονομικής Φύσης.

Αφού ο Επίτροπος ικανοποιηθεί ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις που προβλέπονται στο Νόμο και όντως ο αιτητής δικαιούται διαμεσολαβητικής στήριξης, ο Επίτροπος διορίζει διαμεσολαβητή από τον Ειδικό Κατάλογο Διαμεσολαβητών που τηρείται στο Γραφείο του. Κάθε διαμεσολαβητής που είναι εγγεγραμμένος στον κατάλογο αυτό πρέπει να είναι και εγγεγραμμένος στον Κατάλογο Διαμεσολαβητών του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Επιπρόσθετα θα πρέπει να έχει παρακολουθήσει και το σεμινάριο κατάρτισης της ΚΤΚ, σχετικά με την Οδηγία της ΚΤΚ για τις αναδιαρθρώσεις δανείων. Αφού δηλωθεί η ανεξαρτησία του σε σχέση με τα δύο μέρη, αρχίζει η διαδικασία της διαμεσολάβησης.

Ο διαμεσολαβητής δεν αποφασίζει σχήματα αναδιάρθρωσης, ούτε επιβάλλει λύσεις. Ενεργεί ως καταλύτης μεταξύ των δύο μερών στην προσπάθεια εξεύρεσης κοινά αποδεκτής λύσης. Αν τέτοια λύση εξευρεθεί, κοινή συναινέσει των ενδιαφερομένων, ο διαμεσολαβητής καταγράφει τη συμφωνία και η διαδικασία ολοκληρώνεται. Αν διαπιστώσει ότι η όλη διαδικασία δεν πρόκειται να έχει αποτέλεσμα, αποφασίζει τον τερματισμό της. Αυτή είναι και η μοναδική απόφαση που δικαιούται να πάρει ένας διαμεσολαβητής. Το συνολικό κόστος της διαμεσολάβησης δεν μπορεί να υπερβαίνει τα €500. Το 80% το επωμίζεται η τράπεζα και το 20% ο οφειλέτης.

6. Ο Χρηματοοικονομικός Επίτροπος θα εξετάζει και παράπονα για καταχρηστικές ρήτρες και υπερχρεώσεις από τις τράπεζες;

-Σύμφωνα με το βασικό περί Φορέα Νόμο του 2010, ο Χρηματοοικονομικός Επίτροπος επιλαμβάνεται παντός παραπόνου καταναλωτών κατά χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων νοουμένου, μεταξύ άλλων, ότι το παράπονο αφορά σε ποσό που δεν υπερβαίνει τα €170,000. Επομένως, ναι ο Χρηματοοικονομικός Επίτροπος μπορεί να εξετάζει στα πιο πάνω πλαίσια και παράπονα για καταχρηστικές ρήτρες και υπερχρεώσεις από τράπεζες. Προφανώς, αν ο Χρηματοοικονομικός Επίτροπος ήταν σε θέση να ασκήσει τα καθήκοντά του πριν 2-3 χρόνια, ίσως σήμερα το πρόβλημα πολλών ΜΕΔ να μην υπήρξε στην έκταση που υπάρχει. Δυστυχώς έχουμε καθυστερήσει πολύ!

7. Τι θα γίνεται στις περιπτώσεις που η τράπεζα υποστηρίζει ότι το δάνειο είναι μη βιώσιμο, αλλά ο δανειολήπτης υποστηρίζει ότι αν αφαιρεθούν οι υπερχρεώσεις το δάνειο του μπορεί να καταστεί βιώσιμο; Αυτοί οι δανειολήπτες θα μπορούν να υποβάλλουν αίτηση;

-Πρόκειται για δύο ξεχωριστά θέματα. Για το ζήτημα των υπερχρεώσεων θα πρέπει να υποβληθεί έγκαιρα παράπονο στον Επίτροπο, αφού πρώτα υποβληθεί στην τράπεζα και ο δανειολήπτης δεν ικανοποιηθεί από την απάντηση που θα του δοθεί. Στη συνέχεια και αφού εκδοθεί η απόφαση του Επιτρόπου και ανεξάρτητα από το αν κρίνεται από την τράπεζα βιώσιμος ή μη δανειολήπτης, μπορεί να υποβάλει αίτηση για διορισμό διαμεσολαβητή. Ο Χρηματοοικονομικός Επίτροπος δεν αποφαινεται αν ο δανειολήπτης είναι βιώσιμος ή όχι προκειμένου να διορίσει διαμεσολαβητή. Αν πληρούνται τα κριτήρια που ανάφερα προηγουμένως, ο Χρηματοοικονομικός Επίτροπος υποχρεούται να διορίσει διαμεσολαβητή. Το ζήτημα της βιωσιμότητας θα εμφανιστεί στη διάρκεια της διαμεσολάβησης και θα καθορίσει τόσο τη στάση της τράπεζας στη διαδικασία όσο και το αποτέλεσμα της προσπάθειας. Αν η τράπεζα κρίνει οριστικά ότι ο οφειλέτης δεν είναι βιώσιμος, η μεσολαβητική διαδικασία, το πιο πιθανόν, δεν θα τελεσφορήσει.